

NAŠA VOLJA

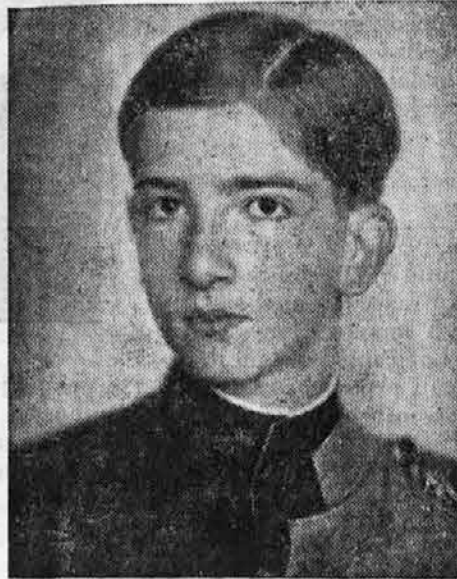
GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto IV.

Ljubljana, dne 9. oktobra 1938.

Štev. 1.

6.
septembra
1923

KO SO SE NA DAN ŠESTEGA SEPTEMBRA PRED PETNAJSTIMI LETI ROJENICE RADOSTNO NASMEHNILE OB ZIBELKI JUGOSLOVENSKEGA PRESTOLONASLEDNIKA, PRVEGA SINA POKOJNEGA VITEŠKEGA KRALJA, KO SO NAM VSEM DRŽAVLJANOM MLADE KRALJEVINE ZADRHTELA SRCA V NEKAKEM PONOSU IN ZAZARELE OČI V TOPEL, PRISRČEN POGLED V BODOČNOST, KO JE ODJEKNIL STOEN STREL RAZ BEOGRAJSKO TRDNJAVO ŠIROM NAŠE LEPE, BOGATE DOMOVINE, NAZNANJUJOČ PRINČEVO ROJSTVO, TAKRAT NI MOGEL NIHČE PRIČAKOVATI, DA BO NEKAJ ČEZ DESET LET ŽE MORALO KRALJEVATI DETE, KI JE KOMAJ ZAKRALJEVALO V ŽIVLJENJE.

POTA USODE SO RAZLIČNA IN ČUDOVITA, TRAGIČNA IN VESELA. USODA NAŠEGA MLADEGA KRALJA JE TRAGIČNA, TRAGIČNA, V KOLIKOR JE MORAL TAKO NEBOGLJEN, NEIZKUŠEN, DETE SE TAKO REKOČ, IZGUBITI SVOJEGA NENADOMESTLJIVEGA OČETA, V KOLIKOR JE MORAL OD OTROŠKIH IGRAČ STOPITI BREZPOGOJNO NA ČELO DRŽAVE, KI JE V TISTI TEŽKIH URAH VSA RAZBURJENA JEČALA POD TEŽO KRUTEGA IN NEČLOVEŠKEGA UDARCA, KI JO JE ZADEL. TRAGIČNA, KER JE OBENEM Z NARODOM ZAPLAKAL ZA VLADARJEM, KI MU NI BILO ENAKEGA MED VSEMI ŽIVEČIMI SUVERENI, ZA POBORNikom MIRU, BRATSTVA IN SVOBODE, ZA ČLOVEKOM, KI MU JE BIL OBSTOJ IN NAPREDEK NARODA ALFA IN OMEGA VSEGA DELOVANJA IN NEHANJA, ZA PROPAGATORJEM PRAVIC IN ENAKOPRAVNOSTI. — USODA NAŠEGA KRALJA PA JE OBENEM SREČNA. SREČNA, KER JE ZAKRMARIL LADJI, KI PLOVE VELIKIM, SVETLIM CILJEM NAPROTI, KER JE SPREJEL V MLADE ROKE ZLATO ŽEZLO LEPE, S PRIRODNIMI ZAKLADI OBDARJENE ZEMLJE, SVOBODNE, ZEDINJENE DOMOVINE, KI V STALNEM NAPREDOVANJU, MORALNEM, KULTURNEM IN GOSPODARSKEM, ZAVZEMA VSE RESNEJŠI IN VSEGA UPOŠTEVANJA VREDNEJŠI POLOŽAJ V KROGU

9.
oktobra
1934

EVROPSKIH DRŽAV. SREČNA, KER LAHKO S PONOSOM ZRE ON IN Z NJIM PREBIVALCI VSEH POKRAJIN NAŠE ŠIRNE DOMOVINE NA NJENO KIPEČO RAST, NA NJEN NEZADRŽEN RAZVOJ, NA NJEN VELIKI POMEN, NA NJENO NEZLOMLJIVO MOČ.

ROJSTNI DAN KRALJA PETRA II. POMENI VSAKO LETO PRAZNIK VSE DRŽAVE, PRAZNIK NARODNE ZASTAVE, PRAZNIK NACIONALNEGA JUGOSLOVENSTVA. V KRALJU VIDIMO VSI, KI MISLIMO IN ČUTIMO POŠTENO IN KI SMO VSAK ČAS PRIPRAVLJENI VSTOPITI V KADER SODELAVCEV MLADEGA VLADARJA V DOBROBIT IN PROCVIT NAŠE DRAGE DOMOVINE, SIMBOL ISKRENE POŠTENOSTI, ČVRSTEGA ZDRAVJA, NEPOKVARJENOSTI, SIMBOL LEPOTE IN MOČI, SIMBOL SVOBODE IN BRATSTVA, SIMBOL VELIKE BODOČNOSTI.

ČAS, V KATEREM ŽIVIMO, JE TRD, KRUT, NEIZPROSEN. IN BAŠ V TEM ČASU, KO SI SKORO NE MOREMO ZAMISLITI, KAJ VSE SE LAHKO DOGODI OKROG NAS, V ČASU, KO DOSEGA MEDNARODNA NAPETOST SVOJ VIŠEK, V ČASU NEKIH ČUDNIH MRZLIČNIH PRIPRAV, PRAV V TEM ČASU MORAMO BREZPOGOJNO STATI VSI ČVRSTO OB STRANI MLADEGA VLADARJA, VSAK HIP PRIPRAVLJENI POLEG DELA TUDI NA NAJVEČJA IN NAJSVETEJŠA ŽRTVOVANJA VSAKEGA POSAMEZNIKA, ZAVEDAJOČ SE, DA BOMO LE NA TAK NAČIN OHRANILI VSE, KAR IMAMO V OKVIRU MEJA NAŠE DRŽAVE.

TRDNO VERUJOČ V NJEGA IN NJEGOVE VZGOJITELJE, TRDNO ZAUPAJOČ NJEMU, NAM SAMIM IN MOČI NAŠEGA NARODA, SE OB KRALJEVI PETNAJSTLETNICI OB SPOMINU NA VELIKEGA KRALJA MUČENIKA ZBIRAMO V STRNJENIH IN POVEZANIH VRSTAH VSI SINOVI IN HČERKE JUGOSLOVENSKE ZEMLJE, VSI ISKRENI RODOLJUBI OB PRESTOLU MLADEGA VLADARJA, ZELEČ MU PRAV OD SRCA: PO ZAČRTANI POTI VELIKEGA OČETA, ČIM VEČ SREČE, ČIM VEČ USPEHOVI!

Mali narod

(Odlomek iz knjige Karla Čapka: Pogovori s T. G. Masarykom)

Rekli ste, da se je državi in cerkvi pridružil v novejši dobi tudi narod kot glavni politični činitelj.

Da, ali zelo pozno. Nacionalizem in socializem sta najmlajši politični sili; zato je v njih še toliko kvasa! Prej ni bilo narodnostnih vprašanj — cerkev je s svojim univerzalizmom združevala vse narode; države so bile dinastične in teritorialne, ne pa narodne.

Res je, bila je ksenofobija — že pri našem Dalimilu jo najdete; toda zavestni nacionalizem je šele dete preteklega stoletja. Danes so vse države v bistvu nacionalne; danes, vsaj v Evropi, ni skeleč problem svobodnih in nesvobodnih nazorov, ampak velikih in majhnih narodov, močnih in številno slabjših držav.

Vem, kvantiteta pri narodu pomenja mnogo. Številno vojakov in njega teža leži na dlani; tudi gospodarska moč je odvisna od števila delujočih. Vse delo, telesno in duhovno, se da pri velikem številu rok in možganov bolje razdeliti; to ima vpliv na kvaliteto in kvantiteto produkcije, na sposobnost za konkurenco itd. In končno velikost ozemlja — je tudi velika ugodnost.

Toda število vendar ne odloča v vsem. Imamo dovolj primerov, da so manjše države uspešno kljubovale večjim in jih premagovale; prav tako v literaturi in umetnosti, sploh na vsem področju kulturnega dela kvaliteta ni odvisna samo od številčne moči. Pokazuje se na pomen italijanskih mest ali nemške Hanze, na stare Atene, stare žide in tako dalje. Tudi je bilo postavljeno vprašanje, dali so srečnejši veliki ali mali narodi; primerjajo se Holandska, Danska in druge z Rusijo, Kitajsko, Indijo. Ali kdo more meriti človeško srečo s čim?

V Evropi je pet velesil, velikih narodov, dve sili sta srednje veliki in skoraj trideset je majhnih; da bi to rekel z eno besedo: gre za to, da bi večji dali manjšim in majhnim mir! Že pred vojno me je zanimala usoda malih narodov; videl sem za nje edino pot — politično sodelništvo in gospodarsko ter kulturno vzajemnost. Za vojne se je zame razumelo samo po sebi: ako moramo biti osvobodjeni mi, morajo biti osvobodjeni vsi tlačeni narodi; vprašanje majhnih narodov mi je bilo vprav svetovno vprašanje. Rekel bi to tako: velike države in narodi so svetovni s svojo silo in številnostjo; manjši narodi morajo biti svetovni vprav radi svoje relativne majhnosti in slabosti. Dober primer tega, kar mislim, je Mala antanta, danes že tudi Balkanski sporazum in drugi.

Važno je razumeti, da se je moderno čustvo nacionalizma razvilo istočasno s čustvom mednarodnosti. Narodnost in mednarodnost se ne izključujeta, ampak se izravnavata. Narodi niso ogroženi po mednarodnosti, ampak po drugih, kakor pravimo, napadalnih nacionalizmih. Moderna mednarodnost, kakor jo predstavljajo Društvo narodov in druge organizacije, je pomembna korist predvsem za narodno stran.

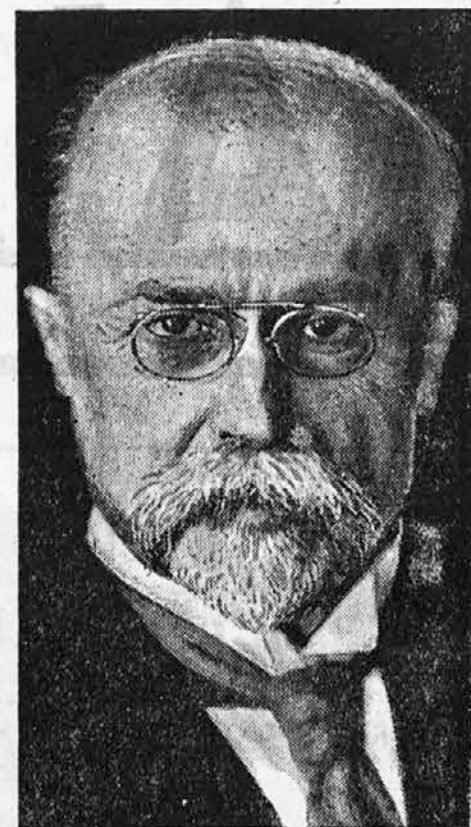
Veliki in majhni narodi — to končno ni dano z neizpremenljivo veljavnostjo; veliki lahko sčasoma postanejo relativno majhni, majhni večji, celo veliki. Danes imamo že mnogo obetajoče začetke znanstvene populacionistike; statistika podaja državnim upravam, državnikom in zgodovinarjem važne številke. Danes se že administrativna in politika ne moreta izvrševati na slepo srečo; računati moramo s tem, koliko je prebivalcev in kakih, koliko delavcev, koliko nezaposlenih, koliko prebivalcev se lahko na leto izseli in tako dalje. Občutimo že, da Amerika ne sprejema naših emigrantov kakor prej; v Italiji, na Japonskem, v Nemčiji vidimo, kako učinkuje strah pred preobljudenostjo. Danes se noben

državnik in administrator ne more ogniti populacionističnih problemov — tudi etiki, duhovniki in zdravniki se bavijo z njimi. Nadaljnji dokaz k temu, da mora postati politika, naj hoče ali noče, znanstvena politika.

Pred vojno se je računalo, za koliko se bodo pomnožili posamezni narodi v petdesetih, v sto letih; Francoze so proglašali za številčno propadajoč narod. Danes statistiki, in ravno nemški, dokažujejo, da že pada tudi število nemškega naroda; bodoča Evropa bo baje po večini slovanska. Za nas je važno, da se bo na Slovenskem prebivalstvo hitreje množilo nego v zgodovinskih deželah; naši Nemci so nekoliko manj plodni nego Čehi. To vse ima za nadaljnjo bodočnost znaten politični pomen in dalekovidne vlade bodo na to mislile.

Ali opravičuje številčni porast Slovanov panslovanski program?

Pozor na besedo: program. Navadno je grozno nedoločen — že Nerudi ni bilo všeč »slovansko blebetanje«. Je vendar toliko razporov med slovanskimi narodi; tudi mi jih imamo. Danes so vsi slovanski narodi razen Lužičanov svobodni, vsak zase se bomo torej brigali predvsem za povzdigo svojega naroda. Kot samostojna država se bomo trudili, da bi bili v prijateljstvu s Slovani; k temu nas sili tudi to, da imamo skupne nasprotnike.

Ne podcenjujem čustvene vrednosti slovanske vzajemnosti; toda v njej vidim stopnjo k širši in najširši vzajemnosti. Že Kollár je poleg slovanske vzajemnosti oznanjeval vzajemnost z ostalimi narodi.

Nemški ideali

Nemčija se izolira od zapada. Ideja pruskega kraljestva: stari aristokratski, monarhistični in teokratski režim. Cerkev odvisna od države. Država kot božanska institucija. Pruski cesarizem. Vojak — narodni junak, vojna poklic. Nemški politični ideali: nadvlada v Evropi in kolonizacija Azije in Afrike (Berlin-Bagdad). Historično pravo in materialistični razvoj. Proti narodnosti. Pravo moči.

(Poglavje 87 iz knjige T. G. Masaryka: Svetovna revolucija)

H kulturni evropski celoti je v srednjem veku spadala tudi Nemčija. Toda v novi dobi se je Nemčija zmeraj bolj in bolj razlikovala in izolirala. Pruska država, ki jo je okreplila reformacija, od vsega početka ekspanzivna država, je zavladala nad Nemčijo. Tudi na Zapadu je v znatni meri vladal tako imenovani etatizem; ali na zapadu je država postala organ parlamenta in javnega mnenja, v Nemčiji so monarhistično državo naravnost obožavali in vsesplošno priznavali njen absolutizem — šele na koncu svetovne vojne se je pruski kralj kot nemški cesar odločil za parlamentarizacijo Nemčije. Pruska in Nemčija sta bili prav za prav organiziran cesarizem; gotovo so bili Eriderik Veliki, Bismarck in Viljem, seveda drugače, kakor Napoleon, svojstveni, caristični cesarji. Beseda »car« je sicer nastala iz besede »Caesar«, vendar kakšna razlika v besedi pojmu! Vojak, pruski častnik je postal Nemcem merilo družbene organizacije, da, sveta. Vojak in vojna postaneta redni ustanovi. Reformacija, klasični humanizem, znanost, umetnost in filozofija niso v Nemčiji tako dosledno odpravile teokracijo, kakor na zapadu; nemški narod je sprejel reformacijo le polovično in nemška reformacija (luteranstvo) se je prilagodila katolicizmu — nastala je vrsta cesaropapizma, čeprav različna od ruskega cesaropapizma.

Humanitetne ideale Lessinga, Herderja, Goetheja, Kanta in Schillerja, ki so jih črpali ti iz zapadnega in svetovnega razvoja in iz sodela v njem, je nadomestil pangermanistični imperijalizem. Berlin-Bagdad označa težnjo, zavladati nad Evropo in s tem nad Azijo in Afriko. Že v tem se opaža ideal starega sveta: Nemčija nadaljuje in ohranja ideale rimskega imperija tudi v geografičnem pogledu. Temu nasprotni zapadni ideal je organizacija vsega človeštva, zedinjenje predvsem Evrope in Amerike in s tem ostalih delov sveta, vsega človeštva, ekstenzivna in intenzivna humaniteta. To zedinjenje se je v svetovni vojni doseglo.

Pangermanizem ni priznaval pravice narodov do samostojnosti, hotel je biti glavni in edini vodja in gospodar vseh. V svoji ekspanzivnosti je proglašal za ideal mnogonarodno državo, Avstro-Ogrska pa je bila poleg Nemčije živ primer take države; ne pozabljam seveda niti ruske države, ki se je v tako znatni meri formirala po pruskem vzgledu. Zavezniki so proglasili pravico vseh narodov do samostojnosti in sicer ne le velikih, pač pa tudi malih; kot posledica tega programa je nastalo Društvo narodov, ki je bilo krona demokratičnih idealov, kakršne je Amerika formulirala in deloma tudi že uresničila.

Nemci so odklanjali prirodno pravo in ga nadomeščali s historičnim. Kanta sicer priznava za vodilnega filozofa, toda njegovo nagnjenje za prirodno pravo in Rousseau so odklanjali kot humanitetni ideal sploh. Historično pravo je utrdil darvinizem v teoriji mehanične evolucije, ki garantira najmočnejšemu uspeh: vojna in vojskovanje sta božanski ustanovi. Pruski militarizem je izkoristil teorijo angleškega prirodoslovca, da je utrdil svoj vojaški aristokratizem, ki je oznanjal poglavito dogmo tako imenovane »realpolitike«, češ da se sleherno pravo rodi iz moči in sile, in sile in moč sta se po navadi identificirali z nasiljem. Nemški narod se je proglasil za narod rojenih gospodarjev.

B. Shaw:

Meje komunizma

Ali ste kdaj pomislili, da je komunizem čisto nekaj drugega kot zlonamerna iznajdba ruskih revolucionarjev, pač pa da je spoštovanja vreden način, kako naj bi razdelili svoje bogastvo, da je to sistem, ki so ga iznašli in uporabljali apostoli in da je danes neobhodno potreben del našega vsakdanjega življenja in naše kulture? Brez njega bi težko opravljali svoje naloge in ga zato venomer razširjamo. Če bi se nam zljubilo, bi lahko opustili kako malenkost. Na ceste bi lahko postavili zapornice, da bi tako od vsakogar izterjali prispevek. Enako bi lahko odstranili s cest svetilke in najeli ljudi, ki bi nosili po mestu bakle, ki bi preganjale ulično temo. Prav tako bi si lahko vsak posameznik za določeno plačilo najel stražnike in vojake, ki bi ga varovali, zato pa bi lahko razpustili policijo in vojsko. Toda daleč smo od take misli.

Kljub vsem pritožbam, ki nastanejo tedaj, ko je treba plačati davke in prispevke, imajo ljudje vendar več koristi od tega, kot od mnogih drugih stvari, za katere prav tako trošijo svoj denar. Ko najdemo zgrajen most, ki veže rečna bregova, gremo preko njega, ne da bi pri tem kaj mislili ali pa za to komurkoli kaj plačali. Vse to se nam zdi tako naravno, da marsikateri izmed nas misli kot otrok, da nam je mostove podarila narava sama in da ne stanejo niti prebite pare. Toda, če bi se nenadoma zrušili vsi mostovi in bi si morali sami iskati načina, ali naj reko prebremenimo, ali naj jo preplavamo, ali naj si najamemo čoln, ki nas bo zapeljal na drugi breg, tedaj bi hitro zapazili, kakšna dobrota je za nas vse komunizem in nikoli bi se ne pritoževali radi tistih par dinarjev, ki jih dajemo za vzdrževanje mostu. Še več, ta slučaj bi nas privedel do tega, da bi v hipu imeli komunizem za tako imenitno stvar, da bi ob vsaki priliki zahtevali, da mora postati vse splošno, komunistično.

Vendar tako ne gre. Vzrok, ki dovoljuje splošno uporabo (komunizacijo) mostu, je to, da skoraj vsi uporabljajo most in imajo od njega koristi. Po vsem tem bi se torej lahko glasilo pravilo, da se lahko komunizira vse tisto, kar uporabljajo vsi ljudje ali pa imajo od tega vsi koristi. Ceste, mostovi, razsvetljava, razdeljevanje vode je v mestih dano v splošno uporabo in se nam zdi preprosta zadeva, čeprav morajo na deželi in po vaseh črpati vodo iz vodnjakov in kupovati svetilke, ki jih uporabljajo v temnih nočeh. Nobena stvar bi ne mogla nasprotovati razdeljevanju kruha po komunistično. To bi bila neprecenljiva dobrota za vse, saj bi potem v vsej državi ne bilo nobenega lačnega otroka več in bi se gospodinje ne vznemirjale ob kolebajočih cenah kruha, ki ga tako nujno rabijo za prehrano družine. Železnice bi morale biti komunistirane in lahko se zabavate ob premišljanju na toliko drugih javnih obratov, ki bi gotovo koristili vsem in ki bi radi tega morali in mogli biti komunistirani.

Ustavili pa ste se, ko ste v svojem sanjenju prišli do naprav, ki jih vsi ne potrebujejo.

Vodovodne naprave uporabljamo kot nekaj docela naravnega. Toda, če bi pri tem šlo za pivo? Kaj bi rekel abstinent, ki pije le vodo, naj plača davke in prispevke, da bodo njegovi sosedi imeli piva, kolikor si ga bodo le želeli? Imel bi dva pomisleka: prvega radi tega, ali je sploh dolžan plačevati nekaj, kar nikoli ne uporablja in drugič je pivo, ki tudi sicer ni prav nič dobro, vzrok mnogim boleznim, zločinom, pijanstvu itd. Rajši se bo dal zapreti, kot bi plačal tako napravo.

Vsi uporabljamo ceste in mostove in smo si vsi edini, da so to potrebne in koristne naprave; toda nasprotujemo si v mišljenju glede vere, zmernosti in gledališča ter se divje prepiramo glede tega. Tu se vidi, kako poslušujemo (ko-

munistično upravljamo) ceste in mostove, ne da bi se kdo pritoževal, da pa imamo takoj trume volilcev proti načrtom, da bi posplošili kakršnokoli obliko ljudskega prepričanja ali pa če bi hoteli delati s pivom in žganjem tako, kot delamo sedaj z vodo in kakor bi morali delati z mlekom, če bi imeli dovolj smisla za narodno zdravje. —

Te težkoče bi se dale vsaj malo premostiti, če bi skušali zadovoljiti ljudi na obe strani. Imamo n. pr. ljudi, ki ljubijo cvetice, ne ljubijo pa glasbe in zopet druge, ki ljubijo šport, pa se za glasbo in cvetice sploh ne menijo. Toda ti ljudje z različnimi okusi se ne upirajo plačevati davkov za javen park s cvetličnimi gredami, s prostori za cricket in z jezerom za veslanje in plavanje in lahko še z vsakodnevnim koncertom.

Imamo tudi veliko stvari, ki jih le majhno število ljudi razume in uporablja, za katere pa vsakdo prispeva, kajti brez teh bi ne imeli ne knjig, ne slik, niti napredujoče kulture. Imamo muzeje z najboljšimi slikami in z najlepšimi kipi, imamo zvezdarne, v katerih proučujejo astronomi zvezde in matematiki se spuščajo v reševanje njih zapletenih in težavnih računov. Te institucije stanejo obilo in vsak izmed nas mora prispevati nekoliko. Mnogi ne prestopijo nikdar praga kake knjižnice, muzeja ali galerije slik, pa četudi stanujejo v njih neposredni bližini. Niti ena oseba izmed desetih se ne zanima za astronomijo, za matematiko ali fizikalne vede, toda mi vsi imamo neko skupno mnenje, da so vse te ustanove potrebne in radi tega ne nasprotujemo plačevanju prispevkov, da jih lahko imamo.

Sedaj pa se vrnimo k stvarim, ki nasprotujejo raznim okusom. Videli smo že, da ima nekdo pivo, vino, žganje in druge opojne pijače za potrebne v življenju, drugi pa za nevarne in nepotrebne. Celó glede čaja in mesa si nismo popolnoma edini. So pa na svetu tudi reči, ki nimajo na sebi ničesar slabega, pa si jih vendar vsi ne želijo. Vprašajte n. pr. žensko, kaj si želi za darilo. Ena si bo izbrala majhnega luksuznega pinča, druga pa gramofon. Mlada študentka si bo želela mikroskop, medtem ko bo aktivno dekle hotelo motocikel. Ljudje, ki ljubijo stanovanjsko življenje, zahtevajo knjige, slike in klavirje; tisti, ki ljubijo bolj življenje na svežem zraku, pa hočejo puške, trnke, konje in avtomobile. Pokomunizirajte vse na isti način, kot imamo ceste in mostove, pa boste videli, kako smešno potrato ste naredili s tem. Če bi tovarne naredile dovolj gramofonov in če bi vzgajali dovolj malih luksuznih pinčev, da bi jih lahko razdelili med ženske ali pa zadostno število mikroskopov in motociklov, da bi z njimi založili vsa mlada dekleta, bi nam ostalo v rokah vseeno veliko število, ki bi jih žene in dekleta pustile, ker bi jih morda ne hotele ali pa ker bi ne vedele, kam z njimi. Nobena bi jih ne mogla prodati, kajti vse tiste, ki bi jih morda želele, bi jih že imele. Ne preostalo bi jim drugega, kot da jih vržejo na smetišče.

Le en način bi najbrže bil, ki bi pomagal prebrestiti to težavo. Mesto da daste ljudem stvari, dajte jim denarja in pustite, naj si kupijo, kar si žele. Mesto, da daste gospej Smithovi, ki želi gramofon, njen gramofon obenem s psičkom, ki staneta recimo 500 Din vsak, ali pa gospej Johnsovi, ki želi psička, njenega psička in še gramofon, ste lahko gotovi, da bo gospa Smithova svojega psa čimprej zapodila in da bo gospa Johnsova vrgla gramofon med staro šaro tako, da bomo vrgli tisoč dinarjev proč. V tem slučaju bi bilo bolje, da bi dali gospej Smithovi in gospej Johnsovi vsaki po 500 Din in prva bi si lahko kupila gramofon, druga pa luksuznega psička.

Vrednost denarja nam dovoljuje, da si preskrbimo to, kar v resnici potrebujemo, mesto

Zvonko:

Pesem mladine

6. septembra

MI MLADI, MI DANES STOJIMO,
ROK KREPKIH MILIJONE DRŽIMO,
ODLOČNE, IZKLESANE POTEZE SO LIC
POSTAVE NEGIBNE STOJE TU ZDAJ
VŠTRIC

V STRNJENEM REDU.
OZRAČJE SE STRESA OB POKU TOPOV,
A NAM PRED OČMI SO JAME GROBOV
JUNAKOV NEZNANIH.
V TROJE JE PRSTOV UPRT NAM POGLED
TELO PA PREŠINJA ZDAJ SKRIVEN
TREPET

ČUSTEV OMAMNIH.
NAJ VIDI LE TUJEC S SEVERA, OD STRANI
MLADINO, KI S TRUPLI LASTNIMI BRANI
KRALJEVO TELO.

NAJ REČE ŽALJIVO BESEDO, NAJ DVIŽNE
LE KDO

NAD GLAVO NJEGOVO PREVZETNO ROKÓ
Z ZLOČINSKIM NAMENOM.

SOKOLJE OČI, NJIH KREPKE PEROTI NE
ZGREŠIJO NIKDAR:

MI ZVESTO STOJIMO —
NAŠ MLADI VLADAR,
ZAUPAJ V MLADINO!

Svatopluk Čech:

Dosti nas je!

*Smo slabi, mali — dosti teh reči!
Slab je le tisti, ki tako obupa.*

*Naj v srcu bo gorečnost, viteška hrabrost
in bomo vojska neslutnih sil!*

*Slab je tisti, ki izgubil je krepost
in majhen kdor pozna le majhen cilj!*

Iz češčine: Ž. Ž.

tega, kar si drugi predstavljajo, da potrebujemo. Ko se mlado dekle poroči, ji njeni prijatelji navadno poklanjajo darove, rajši, kot bi ji dali denar in uspeh tega je skoraj vedno to, da se dekle znajde s šestimi servisi za ribe, pred sedmimi ali osmimi potovalnimi urami in brez vsakega para svilenih nogavic. Če bi njeni prijatelji postopali razumno in bi ji poklonili denar in če bi bila ta pametna in bi sprejela (kar je vedno), bi imela en servis za ribe, eno potovalno uro (če jo res rabi) in lepo število svilenih nogavic. Denar je najprijetnejša zadeva na svetu: brez njega ne moremo živeti. Pravijo sicer in nas učijo, da je ljubezen do denarja ali pohlep izvor vsega slabega; mogoče je to res, toda denar sam na sebi je najkoristnejša zadeva, ki jo je kdo kdaj iznašel. Denar sam na sebi nima slabih lastnosti, če ni neumnih in skopih ljudi, ki jim je denar več, kot lastna duša.

Sedaj vidite, da je komunizem le v nekaterih primerih možen sistem razdeljevanja dobrin in to v primerih družinskega komunizma apostolov ali pa modernega, ko vsi plačujemo za ceste, mostove, razsvetlavo ulic in slične reči. Za vsak drugi primer, v katerem je zapopadana večja skupina ljudi z različnimi nagnjenji in željami, nam že ti preprosti in vsakdanji primeri kažejo, da je pravi komunizem za večjo skupino ljudi zelo težko izvedljiv, če že ne popolnoma nemogoč.

Prevedel — ik.

V mestu ob Miljacki

Deževnega vremena nas je hlapon odpeljal iz bele Ljubljane mimo Zagreba, preko plodne in široke Slavonije, mimo Slavonskega in Bosanskega broda, preko kršne Bosne, v Sarajevo, mesto stoterih mošej. 625 km dolgo pot smo prevalili v 16 urah v prijetni družbi železničarjev-kongresistov in videli velik kos svoje domovine.

Ko smo se ponoči vozili preko rodovitne Slavonije, sem se spomnil besed Frana Maslja-Podlimbarskega: »Slavonski kraji ne zanimajo potnika, ki je vajen gor, hrumečih potokov in idilnih kotov; topo zre na ravne pokrajine, za veša oči, vzdihuje: Oj, da je ta plodovita ravnina kje na Slovenskem ali na Češkem, kako vse drugače bi se obdelovala! — in dremlje.« Nekaj časa smo se pogovarjali, potem pa nas je uspaval enakomeren ropot koles.

V Slavonskem brodu smo presedli v majhne vagoncike ozkotirne železnice. Vožnja v njih je vse prej kot udobna in vedno pozibavanje in odsakovanje ni nič prijetna reč. Polagoma se je začelo daniti in zamotil sem se z opazovanjem hribovite pokrajine. Zelenim, s hrastovo in bukovovo prašumo, iglavci, ahačem ter orehom poraščenim in golim skalnatim hribom slede doline z obdelanimi, največ koruznimi polji, nasadi sliv in pašniki, na katerih se pase drobnica in govedo. Hiše, imenovane kule, so majhne, lesene ali pa iz ilovice ter pobeljene. Obdane so s plotom, ki je značilen za bosansko pokrajino.

Opoldansko sonce je že močno pripekalo, ko smo se mimo Rajlovca, ki je važno letalsko oporišče, pripeljali v Sarajevo. Priznati moram, da sem bil nad mestom resnično presenečen. Glavni del mesta, ki ima najmodernejše palače in najlepše mošaje, kakršnih ni tja do Carigrada, povzroča kontrast, ki napravljaja Sarajevo celo mikavno in prijetno. Leži v kotlini, ki jo obdajajo z majhnimi in deloma precej zanemarjenimi hišami posute vzpetine, odkoder se nudi človeku krasen razgled.

Najlepša zgradba v Sarajevu je magistrat, Gradska viječnica ob Miljacki, ki s svojo lepoto in ogromnostjo očara gledalca. Zgodovinski je Principov most, poleg katerega sta padla, zadeta

SEM TER TJA,

od Principove krogle, Ferdinand in Zofija. Poleg Ali-pašine je najlepša Begova džamija s svojimi krasnimi, težkimi preprogami. Razkazal nam jo je prijazen hodža za malenkostno odškodnino. Omeniti je treba romansko-gotsko katoliško stolnico, staro pravoslavno katedralo in judovski tempelj. Zanimivo je gledališče, ogleda najvrednejši pa je muzej, ki sestoji iz 4 objektov. Najzanimivejši je etnografski del, v katerem se človek seznanja z nošnjo, orodjem, orožjem, verskimi običaji in navadami Bosancev, katoličanov, pravoslavnikov in muslimanov. Tako predstavlja posebna soba harem, t. j. sobo, kjer bivajo ženske, ki najraje kuhajo kavo, vezejo prte in brisalke ter izdelujejo cigarete. Tu tudi vsa rodbina obeduje, le kadar so povabljeni gostje, obedujejo v selamniku, kamor ženske ne smejo. Sredi sobe, kjer obedujejo, postavijo sto-

lec. nanj postavijo podstavek (tepšijo), na katerega polagajo jedi. Po obedu navadno posedejo nizke klopi ob steni, pijejo kavo in kade pipo (čibak). Tudi druge zbirke so zelo bogate, tako: geološka, numizmatična, živalska, rastlinska, historijska itd. V veži prve zgradbe bodo v kratkem odkrili doprsni kip kralja Aleksandra I. Poleg moške in ženske realne gimnazije je tudi Srednja tehnična šola.

Edino sokolsko društvo v Sarajevu ima krasen Sokolski dom, ki je leto dni žarišče sokolske misli v Bosni. Zanimiva je tovarna preprog in groblje vidovdanskih junakov na pobočju nad Sarajevom.

Posebnost Sarajeva in vseh orientalskih mest pa je čaršija. Tu človeku pred očmi izdelujejo in prodajajo svoje izdelke: usnjene, zlatarske, preproge itd. najrazličnejši obrtniki, kar povzroča mnogo hrupa in vpitja.

Zvečer, ko se ozračje nekoliko shladi in ko se prižgo luči, postane posebno na promenadi na Aleksandrovi cesti zelo živahno in se kar tare ljudi, mohamedanke seveda v svojih površnih plaščih (feredže) in s svojimi pajčolanami (peškiri); napolnijo pa se tudi kavarne in drugi nočni lokali, tako da se glase pozno v noč pesmi pjevačic.

Utrujen od vtisov zapadne kulture umikajoče se orientalske sem se vrnil v belo Ljubljano.

D. K.

Ob vodnjaku

Križanc Miloš:

KLIC GORA

(Kratka vsebina poglavij, ki so izšla v prejšnjem letniku.)

Biser so planine, neskalski in čist je planinski raj. Tam poljubljaja sonce drugače gole skale kot v dolini vrhove gozda, tam šumlja potoček svojo lastno, neskončno čisto melodijo.

Lepa je priroda, lepe so gore, čiste in vabeče.

Tudi Tom in Dragan sta začutila to njihovo čistoto, tudi njiju so gore zvabile med se. Tam sta se čutila svobodna, tam sta spoznavala Boga in resnico.

Njuna mladost ni bila baš rožnata. Tom je že v otroških letih izgubil mater in ta izguba ga je bolela in mučila. Toda iz otroka je postal mladenič, mladenič trdnega značaja in krepke volje. Tudi Draganovo detinstvo je bilo zavito v mučne in trpljenja polne dni. Vendar je imel veliko oporo v Tomu. Bila sta si iskrena prijatelja in ljubila sta se bolj kot brata.

Pred dnevi sta odšla med svoje neme tovariše, kakor sta imenovala strme vrhove in gole stene, da si odpocijeta njuni duši po trudapolnem delu. Zaželela sta si onega svetega miru in blažene samote, ki počiva med gorskimi velikani. Odšla sta.

Spotoma ju je dohitela noč. Na obzorju so se pričeli zbirati gosti oblaki. Bližala se je nevihta. Trudoma sta se vlekla po strmi stezi v njima neznane kraje. Pričelo je deževati in bliski so

pričeli trgati nebo na dvoje. Nista se zmenila ne za dežne kaplje, ki so jima tekale po izmučenih licih, ne za premočeno obleko. Zgrččila sta. V košatem grmovju sta si poiskala zavetja. Tedaj je Tom nenadoma, ne daleč od mesta kjer sta počivala, zagledal križ, o katerem jima je pravil Jože. Vsa vesela sta se napolnila proti križu in mimo njega k bližnji koči. Pastirica ju je prijazno sprejela in ju pogostila z latvico mleka. Ko sta se okrepčala, sta na Mincino vprašanje od kod in kam, pričela pripovedovati o mestu, življenju v njem in o gorah, katerim sta bila zopet blizu. Minca, ki si je vedno tako želela videti mesto, je iz njunega pripovedovanja izvedela marsikaj, kar jo je že dalj časa zanimalo. Vse mestno življenje se ji je pristudilo. Spoznala je, da kraljujeta tam le laž in greh.

Naslednje jutro sta nadaljevala pot. Pozno popoldne sta prišla do Gregorjeve kočice pod Grebnom.

Dolgo časa sta molče sedela. Njun pogled je begal med mogočnimi vrhovi, med sedli in po grapah, kjer se je lesketal sneg, ožarjen od sončnih žarkov. V njunih dušah je bilo veselo in mirno. Zopet sta čutila prisotnost vedno zvestih prijateljev. Bližal se je trenutek, ko se bosta mirno vzpenjala na vrhove in se v srcu razgovarjala z nemimi skalami in z golimi stenami. To ju je navdalo z novimi močmi.

»Kako je lepo!« je komaj slišno vzkliknil Tom.

Še nekaj časa sta zrla na mogotce, nato pa se vrnila v kočico, da se pripravita za nadaljnjo pot. Minca jima je izročila posušeno obleko in jima

ponudila mleka in rumenih žgancev, kar sta oba, Tom in Dragan, z največjo slastjo pospravila v lačna želodca.

»Prav lepa vam hvala, gospodična...!« sta oba hkrati zaklicala in njun obraz je zažarel od hvaležnosti.

»Nisem gospodična! Le kar Minca mi recite! Pa zahvale ni treba, čemu pa! Kar sem vama jaz dobrega storila, bi vama vsak dober človek storil; vsak bi vama priskočil na pomoč. Posebno pa še mi hribovci, ki komaj vsak teden ali pa še tisto ne, vidimo kakega tujega človeka. Pa pustimo to. Kam pa sedaj?« je vprašala Minca, katere izraz je sprva spreletelo pravo ogorčenje. Ona, skromna kmečka žena, pa gospodična — to, vsaj za njo, ni spadalo skupaj. Toda že čez nekaj trenutkov se je zopet pomirila in postala dobrodušna kot je bila poprej. Njena, od sonca zagorela lica so zadobila hudomušen, a prijeten smehljaj, ki se je razlezel med gube in oči so se ji veselo zablistale.

»Na Greben greva. Ali je tam blizu kaka planinska kočica, kamor bi se na večer lahko zatekla?« se je pozanimal Dragan.

»Planinska kočica? O, ja! Na sedlu pod Grebnom je takoj ena. Tam je oskrbnik Gregor, prijazen, šaljiv, a sam vase zaprt človek. Druga je pa na oni strani Grebena, lepše urejena in vedno polna gostov. Kako je oskrbniku ime, sem že pozabila. No, k Gregorju bosta že našla. Kako dobro uro od tod jo bosta že lahko zagledala. Tam z vrha se vidi. Do kočice pa bo še kakih pet ur.«

»To je pa še daleč,« je menil Dragan. »Po tem takem danes še ne bova šla med stene.«

POVSOD DOMA

Kje je Adamova domovina?

Po poročilu iz Svetega pisma je bilo prvemu človeku ime Adam, ki ga je Bog ustvaril šesti dan svojega ustvarjanja.

Viri pravijo, da je umrl 930 let star v letu 4.963 pred Kr. Temu izročilo je dodal pred kratkim nemški znanstvenik dr. Kurtz še trditev, da ni bila Mezopotamija, kot se je prvotno mislilo, Adamova domovina, ampak da je bil »raj«, iz katerega je bil izgnan prvi človek, Avstralija. To svojo trditev opira na dejstvo, da so našli v Avstraliji okostje astroloidnega človeka, ki ima mesto 12 reber, kot jih imamo današnji normalni ljudje, trinajst. Tedaj bi bilo to tisto trinajsto rebro, ki manjka današnjim ljudem in iz katerega (po Bibliji) izvira Eva. -an.

Padec

(Anekdota)

Mirovne konference v Versaillesu se je udeležil kot zastopnik Poljske slavni pianist Paderewski. Nekega dne ga je vprašal zastopnik Francije in predsednik konference Clemenceau: »Povejte mi, ali ste vi res tisti Paderewski, ki ga slavi danes svet kot najboljšega pianista naše dobe?«

»Seveda sem, gospod predsednik,« je odgovoril Paderewski.

»Sedaj ste pa poljski minister?«

»Da, gotovo!«

»Kakšen padec,« je menil stari »Tiger!«

K. K. K.

Kratice K. K. K. pomenijo ime tajne ameriške organizacije Ku-Klux-Klan (ime izvira najbrže iz grškega »kyklos« in škotskega »clan«, ki pomeni pleme), ki je nastala l. 1867. z namenom, da bi se borila proti odpravi suženjstva.

Po ustanovitvi te tajne organizacije so se nasilstva nad črnci vedno bolj in bolj množila in

prisilila tedanjega predsednika USA Granta, da je l. 1871. izdal zakon »anti-ku-klux«, s katerim je to tajno organizacijo prepovedal.

V novejši dobi (1915) se je ta družba reorganizirala in si postavila za načelo »stodstotni amerikanizem«. Na vse mogoče načine se je pričelo preganjanje rumenokožcev, priseljencev in katolikov. Sekta ku-klux-klanarjev je imela na vesti dolgo vrsto grozodejstev in zločinov, ki so mejili že na blaznost, kar je pritegnilo nase pozornost vlade Združenih držav. Prvi je obsodil sekto parlament države New York, za njim pa kmalu tudi drugi. Vendar pa sekta še danes, kljub vsej moči varnostnih organov, javno zametuje vsak zakon. Po poročilih iz leta 1932. šteje ta organizacija nad 8000 pripadnikov, ki se zbirajo na svojih sestankih okoli dolgega osvetljenega križa zakrinkani s črnimi kutami. KN

Feminizem

Kakor marsikatero drugo stvar, smatrajo tudi gibanje za ženske pravice za nelogizem. V resnici je pa to gibanje že zelo stara zadeva. V vseh vekih je ženska iskala možnosti, da bi zavladala moškemu. Kleopatra, Izabela d'Este, George Sandova, Julija Récamierova, Marija Antoinetta, Staël, Gospara Stampa, Klemence Royer itd. so bile vse goreče feministke. Moderni feminizem je posledica ekonomičnih sprememb, ki jih je zahteval sistem intenzivne industrijske proizvodnje. Radi tega se pojavlja v vseh slojih sodobne družbe; toda v vsakem sloju v drugačni obliki. Naj bo tako ali tako, feminizem je podarjanje zahtev in intelektualnih zmognosti ter zavzema danes isto stališče kot splošno moško gibanje v vprašanju dela.

Leta 1915. so danske žene dosegle aktivno in pasivno volilno pravico. V vojni 1914—1918 so ženske prevzele službo policistk, tramvajskih sprevodnic in voznic. Leta 1916. je bila v USA. izvo-

»Kaj, plezati tudi mislita? Pa ja ne! Pred nekaj dnevi je tam padel sosedov Jurček. Bog mu odpusti grehe in mu daj večer mir. Tako žal mi je za tega fanta; tako sem ga imela rada. Mlad je še bil in lep. Pa ti gre in se ti ubije. Oh, kako so se doma jokali. Edinec je bil.«

Minci so stopile solze v oči in komaj se je zadrževala, da ni glasno zajokala.

»Ne bo tako hudo, Minca. Plezati? Ne!« jo je tolažil Tom. Obema se je zasmilila. Draganu je postalo zdaj žal, da je tako neprevidno govoril. Videl je, da se boji za njiju, čeprav sta ji bila prav za prav tujea.

»Hudo ali ne, to je čisto vseno, nesreča nikoli ne počiva. No, pa srečno pot. Dobro se imejta in se še kaj oglasita!« jima je zaklicala v slovo in zopet so ji stopile solze v oči in se lesketale kakor kapljice jutranje rose.

Dolgo je zrla za njima, ko sta mirno stopala med ruševjem in nizko travo, sklonjena pod nahrbtnikom, po strmi in ozki stezi navzgor, na vrh in potem dalje med nemi svet. Veselo so frfotali njuni lasje v nežnem dihu vetra, ki jima je hladil vroča lica. Tiho sta korakala drug za drugim in se tu in tam ozrla nazaj proti Mincini kočji, ki je mirno počivala v sencu borovcev. Minca je še vedno stala na pragu in jima mahala z roko v slovo, dokler ji nista izginila izpred oči. Nato je odšla v kočjo in pričela pospravljati. Njene misli pa so se še vedno lovile okoli teh dveh fantov. Sama pri sebi je govorila:

»Revčka! Bog ve, kaj ju še vse danes čaka. In jutri? Kako sta prijazna in dobra!«

Ni ju mogla pozabiti, ne njiju, ne njune ljubezni do goara.

Tom in Dragan sta umerjeno hodila proti vrhu planine. Tudi njune misli so se vrtile okoli Mince, kateri sta bila iz srca hvaležna za vse dobro, kar je storila za njiju. Sklenila sta, da je ne bodeta nikoli pozabila, da ne bo nikdar izginila iz njunega spomina slika, ki jo je nudila samotna Mincina kočja, ležeča med visokimi borovci in dišečimi pašniki.

Kmalu sta prišla na vrh planine, od koder se jima je nudil krasen pogled na bližnje in daljnje vrhove, na doline in grape. V daljavi sta res uzrla planinsko kočjo, katero je omenila Minca. Le kot svetla točka se je dvigala med grmičevjem in se komaj ločila od skal. Čim bolj sta se naša potnika približevala, tem večja in jasnejša je postajala. Včasih je izginila za kakim gričem in tedaj sta videla samo bele strme stene Grebena, ki se je ponosno dvigal proti nebu — kot kralj, kateremu so podložne vse skale in grape, vsi mogočni vrhovi in doline.

Spustila sta se po bregu navzdol. Tesno jima je postalo pri srcu, ko sta opazovala ostre Grebenove konice in sence, ki so vstajale med skalnimi stolpi in se venomer izpreminjale. Toda njuna obraza sta bila vedra in vesela in preko ustnic jima je švigal radosten smehljaj.

Kmalu je bila planina daleč za njima. Prišla sta med skale, ki so bile od vročih sončnih žarkov vse žareče. Trava je bila požgana in na nekaterih mestih skoraj črna. Tla, ki jih je prejšnji večer namočila nevihta, so bila že skoraj posušena. Le tu in tam je bila še kaka umazana mlakuža, katere sonce s svojo toploto še ni doseglo. Tomu in Draganu so že tekale potne kaplje po licu.

ljena prva žena v presidentski kongres in leta 1921. je bila lady Asthor izbrana kot prva zastopnica svojega spola v poslansko zbornico. Omeniti pa moramo, da je že deset let prej imela Finska svojo poslanko gospodično Annie Furhjelms. V nemškem parlamentu so bile že leta 1916. številne poslanke. Poleg tega imajo še pasivno volilno pravico na Švedskem, v Nizozemski, Angliji, na Čehoslovaškem, v Bolgariji in pa v Turčiji. Čudno je, da latinski narodi Italija, Francija in Španija (Frankova) nimajo, kakor sami pravijo: radi estetičnega ravnotežja, ženskih poslank. Sovjetska Rusija je imela že leta 1926. kot svojega diplomatskega zastopnika na Norveškem žensko. V USA so ženske celo pomorski častniki. V Glasgowu se je celo zgodilo, da je ženska sodnik obsodila nekoga na smrt, seveda v nepreveliko navdušenje ženskega sveta. Prava zmaga feminizma se pa lahko imenuje zmaga za ženske pravice v Turčiji (18. februarja 1926.), ki je izšla v novem turškem zakoniku. D.

Ali ste že naročili pri

Narodno-obrambni
tiskovni zadrugi v
Ljubljani knjigo:
„Naši bolgarski
bratje“?

Anekdota

(Iz češčine)

»Spet bo sramota, če pride ta stvar v javnost!«

»Kaj se je zgodilo, prijatelji?«

»Mnogo! V neki nemški šoli imajo češke šolske sluge.«

»In kaj naj bi bilo na tem?«

»Kaj? Nemci bodo kričali, da jim Čehi zapirajo šole in bodo imeli prav!«

»Vroč je,« je izpregovoril Tom, in pretrgal tišino. »Ko prideva do prvega studenca, se napijeva vode.«

Ustavila sta se pri potočku, ki je izviral v skali in veselo žuboreč drvel proti dolini. Ko sta se malo ohladila, sta jela z rokami zajemati bistro studenčnico in srebati v dolgih požirkih hladno vodo.

Pozno popoldne sta prišla h koči, ki je ležala v zatišju čisto pod stenami Grebena, tako da ni bila preveč izpostavljena vetru in drugim nepravilnostim. Bila je prtična in je imela dve sobi s kuhinjo. Okoli nje je bilo vse tiho in mirno, le iz nje se je čulo precej glasno govorjenje.

»Gostje so tu,« sta dejala oba istočasno.

Stopila sta v vežo, katere stene so bile okrašene z lepimi planinskimi slikami, ki so predstavljale večinoma krasne motive bližnjih vrhov, in s krasnim rogovjem ubitih gamsov in srnjakov, ki so se nekoč veselo podili med skalami in uživali svobodo. Toda zadela jih je smrtonosna krogla in morali so položiti svoje življenje na oltar človekovi strasti in zabavi.

Oskrbnik Gregor je stopil iz sobe in povabil popotnika naj vstopita:

»Le naprej, fanta, če vaju smem tako imenovati. V izbi je toplo.« je zaklical in njegov obraz se je razlezel v prijazen smeh. Kaj bosta na pragu stala in svetle zvezde preštevala, ko jih pa še ni.«

(Dalje prihodnjič)

Mladinski odsek strelske družine je položil obračun

Mladinski odsek Strelske družine v Ljubljani je imel 24. septembra svoj I. letni volilni sestanek ob prav lepi udeležbi članstva.

Otvoril ga je predsednik br. Savnik Dušan, ki je predvsem pozdravil zastopnike ljubljanske Strelske družine in ljubljanskega Strelskega okrožja brate Sterlekarje, kapetana Maliča, Lipnika in Delejo, nadalje pa vse zbrano članstvo. Za njim je prevzel besedo predsednik ljubljanske SD br. Sterlekar, ki je v izbranih besedah pozdravil mladino v imenu Strelske družine in Strelskega okrožja, nato pa izrazil svoje veselje, da v mladini še vedno živi borbeni duh in veselje do strelskega športa, ki je prav za današnjo dobo, če že ne najlepši, pa za domovino gotovo najkoristnejši.

Br. Savnik je nato zbranim strelcem razložil določila o rednih letnih volilnih sestankih in prešel po običajnih formalnostih na dnevni red, ki je obsegal kot prvo točko poročilo predsednika.

V uvodu svojega poročila je br. predsednik povedal, kdaj so se porodile prve misli o ustanovitvi MO in kako je srednješolska mladina dobila v šolskem zakonu in v pravilih Savezne SD možnost delovanja in udejstvovanja.

Prva naloga, ki si jo je novoustanovljeni mladinski odsek nadel, je bila, dati mladini neko izvenšolsko izobrazbo, jo navdušiti za raziskovanje vprašanj svetovnega in življenjskega nazora in jo z reševanjem teh vprašanj pripraviti do samostojnega iskanja resnic sveta in življenja. S tem iskanjem je hotel MOSD privedi mladino, da bi iz njenih vrst padla ta ali ona misel, velika ali majhna, ki bi pričala o samostojnem duhovnem udejstvovanju in delovanju. To naj bi bil začetek, iz tega naj bi se razvilo vse drugo.

Mladino je treba najprej vzgojiti. Vzgojiti in navaditi jo je treba najprej na to, da bo dajala vse sama iz sebe, da se ne bo dala voditi od praznih besed, ampak da bo sama začela tisto, kar ji veleva njen zdrav, še neoskrunjen naravni čut za lepo in resnično. Šele ko se mladina dvigne na to stopnjo duhovne moči, tedaj šele je godna za boj, za boj, kot ga je pred četrto stoletja vodila prav tako srednješolska mladina iz Preporodovih vrst in ki je privedel do zmage.

Nato je br. predsednik razvil glavne točke idejnega programa, jih natančno razložil in po-

vedal, da si je MO postavil za podlago strogo nadstrankarsko udejstvovanje v pravem nacionalnem in naprednem smislu, nadalje preosnovno gospodarskega in socialnega položaja našega človeka, ki ga moramo izpopolnjevati po naših svojstvenih osnovah, ki izvirajo iz specifičnih potreb našega narodnega življenja. Poročal je tudi, da čuti mladina, da je ustvaritev južnoslovske narodne skupnosti Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov za njo logičen zaključek dolgotrajnega zgodovinskega procesa.

Strelska družina je svojemu odseku pomagala tudi pri strokovni strelski izobrazbi in mu dajala na razpolago vse: municijo, orožje, dobre učitelje, priredila je vaje in tečaje, strokovna predavanja in tekme.

Za današnje mlade strelce je glasilo »Naša volja« isto, kar je bil pred vojno Preporodovcem list »Preporod«. »Naša volja« je njih glasilo, njih moč!

Poročilo je nato obsegalo daljšo razpravo o narodno-obrambnem delu in zajezenju germanizacije na našem ogroženem ozemlju ter o očuvanju naših narodnih manjšin.

Svoj govor je končal br. Savnik z besedami: »Vstopajte, širite našo misel in se borite! Narod nam bo hvaležen za vsak, še tako majhen trud in en ali drugi neuspeh naj vas nikoli ne razoroži, stopajte mirno mimo vsega, stopajte dalje, pred očmi naj vam pa vselej lebdi naše geslo:

»Mi gremo naprej, mi gremo naprej, mi, strelci!«

Predsednikovo poročilo so vsi navzoči sprejeli z burnim odobravanjem.

Besedo je dobil tajnik MO br. Kutin. V svojem poročilu je omenil, da šteje MOSD trenutno 349 članov. Na tedenskih predavanjih je bil poprečen obisk nad 100. Nato je prešel na glavne letošnje prireditve MOSD. Prva je bila komemoracija za pok. T. G. Masarykom s spominskim govorom g. dr. Krivica. 9. oktobra je bila žalna svečanost za Blagopokojnim Viteškim Kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem, ki so jo posetili tudi številni gg. oficirji z generalom Dodičem na čelu ter gg. direktor Osana in dr. Šmajdek s številnimi srednješkimi profesorji. Udeležbenje je MOSD svečano proslavil v nabito polni dvorani Narodnega doma. 5. decembra je bilo Miklavže-

vo popoldne, kjer so bili revnejši člani obdarovani z darili, ki so jih strelci nabrali pri ljubljanskih trgovcih in zasebnikih. Največja prireditev, ki jo je izvedla pod svojim vodstvom uprava MO, je bil brez dvoma I. Majski večer, ki se je vršil pod pokroviteljstvom divizionarja g. gen. Tonicia in častnega damskega komiteja 14. maja t. l. v vseh prostorih Kazine. Prireditve je vzbudila vsesplošno zanimanje in priznanje. Br. tajnik je nato omenil različne ekskurzije in izlete, strelske vaje in tekme in odpovedani velikonočni poklonitveni izlet na Oplenac.

Iz poročila blagajničarke s. Maroltove smo doznali, da je znašala imovina MOSD dne 19. 9. 1938. 2665 din 25 p.

Sledili sta poročili pododsekov. Za narodno-obrambni pododsek je poročal br. Zerdoner Vekoslav. Iz njegovega poročila smo izvedeli, da je bil ta pododsek silno delaven. Med njegove najvažnejše ustvaritve je treba omeniti veliko knjižno akcijo za Kočevje. Knjige, ki jih je pododsek nabral med srednješolci, so bile razdeljene med dve najbolj potrebni šoli, v Borovcu in Štalcerjih. Za tiskovno kulturno znanstveni pododsek je podal poročilo njegov vodja br. Jeruc. Povedal je, da se je pododsek silno trudil, da bi urediku »Naše volje« čim bolj olajšal delo in mu je zato v vsakem pogledu pridno pomagal. Nadalje je pododsek priredil celo vrsto predavanj, na katerih so poleg odsekovih članov predavali tudi zunanji predavatelji.

Poročila so bila soglasno sprejeta. Br. Lipnik je nato v imenu nadzorstva izrazil zadovoljstvo nad delovanjem letošnjega vodstva MO in predlagal razrešnico, ki je bila sprejeta.

Na vrsti so bile volitve novega vodstva. Soglasno je bilo izvoljeno novo vodstvo z br. Kutinom na čelu. Ob slovesu se je br. Savnik s solznimi očmi zahvalil članstvu za celoletno zaupanje in nato pozval abituriente, naj še nadalje ostanejo zvesti strelski družini, ko že ne morejo biti več člani izključno srednješkolega MO. Novoizvoljeni predsednik br. Kutin je v kratkih besedah očrtal delo novega vodstva in omenil, da se bo MOSD trdno držal svojega idejnega programa in da bo skušal nadaljevati delo prejšnjega vodstva. Članstvo je predsednikove izjave navdušeno sprejelo. Pri slučajnostih je predlagal br. Jeruc naj se v idejni program vstavi IX. točka: MOSD SE BO BORIL ZA SLOVANSKO IDEJO IN ZA SLOVANSKO SKUPNOST. Zbrano članstvo je ta predlog navdušeno sprejelo in I. redni letni volilni sestanek se je ob petju »HEJ SLOVANI« zaključil.

Miklov:

Ljubljanska pisma

1.

Dragi Dušan!

Čudiš se, da nisem uresničil svoje grožnje in kje »na drugem mestu« odgovoril tovarišu San-u, ki se je spravil v zadnji številki lanske »Naše Volje« nad moje »Študente«. Toda pomisli, čemu naj bi sploh odgovarjal? Na to, kar je mogoče stvarnega izluščiti iz onega zmedenega, sem odgovoril že v isti številki, o raznih čenčah pa se ne maram prerekat.

Toda z eno mislijo iz onega pamfleta se moram le podrobneje pobaviti. »San« namreč pravi, da mešam pojme, ko udriham po liberalizmu in ne povem, kaj pobijam: ekonomski liberalizem ali svobodomiselni svetovni nazor. Da si boš Ti in Tvoji prijatelji tam v štajerski prestolnici na jasnem, Ti hočem nekoliko podrobneje razložiti svoje stališče.

Jaz razumem družabno življenje kot neprestan razvojni proces, v katerem se izoblikujejo gotovi družabni sestavi pod uplivom najrazličnejših činiteljev. Vsaka razvojna doba v zgodovini ima nekaj skupnega v vseh panogah človeškega življenja: v političnih, gospodarskih, kul-

turnih razmerah moremo opaziti neko sorodnost in sličnost. Gotske katedrale, spekulativna sholastika, cehovsko gospodarstvo, vazalno razmerje — vse to nosi skupni pečat svoje dobe, srednjega veka. Vse družabno življenje take določene zgodovinske epohe tvori sicialni sistem, družabni red in ta se obratno očituje na vseh življenjskih področjih.

Neprestani razvoj tira vsak družabni sistem k neizbežni pogubi. V naročju starega se razvija nov red, ki slednjic izpodrine prejšnjega. Zanimivo pa je, da stari odmira tu hitreje, tam počasneje, tu se izoblikujejo že nove tvorbe, tam se kažejo šele obrisi. Kajti vedno se najdejo ljudje, ki zavirajo razvoj (ustaviti ga ne morejo!), ker imajo korist od starih institucij. Da se ne bom lovil v samih abstraktnih pojmi, evo nekaj zgledov:

Srednjeveški družabni red je fevdalizem. Njegove oblike so bile: v gospodarstvu vezanost in cehovstvo, v politiki vazalno razmerje, v umetnosti gotika, v filozofiji sholastika. V naročju srednjeveškega gospodarskega sistema se je začel izoblikovati v Italiji in romanskih zemljah rani kapitalizem. (Že v 14. in 15. stol.) Potem je prišla v umetnosti renesansa, v znanosti humanizem, v cerkvi reformacija. V Angliji se v drugi polovici 18. stoletja izoblikuje čistokrvni ka-

pitalizem, racijonalisti so že pravi, pristni liberalci. In vendar se politično fevdalizem še drži. Šele 1789. l. počí prvi obroč in po dolgih bojih, ki trajajo ponekod še na koncu 19. stol., liberalizem zmaga. Zmaga tedaj, ko so se v notranjosti že davno javile prve klice propasti. Ne bom se z njimi podrobno ukvarjal. Taka obširna filozofija zgodovine bi Te brez dvoma zdolgočasila. A omenim naj dva pojma, ki sta za nas, namreč za San-a, za Te in za me, važna. Kapitalizem je rodil proletarijat in ta je postal glasnik novega družabnega reda — socializma. Rodila se je socialistična filozofija, socialistična gospodarska veda. Počasi je skoro nevidno začelo lezti v socializem gospodarstvo (trusti, karteli, zadruge): Socialistični pokreti so postajali vedno močnejši. Zagrmelo je v Rusiji, nato v Italiji, pred nekaj leti v Nemčiji...

Upam, da se mi ne bo treba prepirati s Teboj, da so vsi ti dogodki posamezne veje ene in iste družabne pojave, socialističnega družabnega reda. Ako ne verjameš, Ti bom skušal kdaj pozneje dokazati. Danes se moram baviti z drugimi zadevami. Toda v nečem se brez dvoma strinja: kapitalizem je oblika liberalnega družabnega reda in je v propadanju. To propadanje nam dokazuje, da se je ves družabni sistem že preživel, dokazuje s svojo naglo brzino po krat-

Dragotinova:

Resnična zgodba

»Jaz pojdem, pa čeprav proti očetovi volji!« je trmasto ugovarjala služkinji Milena. Kar je ona sklenila, to je hotela tudi izvesti. In ona je trdno obljubila, da pride danes samo v park.

Pri kosilu je trdovratno molčala. Vedela je, da bo s tem največ dosegla pri očetu. Parkrat je Grabnar vprašujoče ošinil hčer, ki je kot kip sedela poleg njega. Nemo je opazoval poteze svojega ljubljenega otroka, tiste izzivalno lepe oblike ustnic, ki so se mu bile tolikokrat nasmihale, ko je še kot študent hodil ves plašen mimo okna Milenine matere. Pozneje so ga te ustnice dostikrat speljale na napačno pot, ko je besnel od ljubosumnja. A Darja ga je vedno pomirila, pa najsi je bila njegova notranjost še tako razrvana. S snehom, katerega je znala privabiti na obraz samo ona, mu je skoro vsakokrat razblinila temne misli. Samo tiste dni, ko je dejanje govorilo preveč očito, mu ni mogla lagati. Da, tiste dni, ki so postali zanjo usodni.

Ob pogledu na hčer se je Grabnar često potapljal v omami sladkih spominov, ko je zopet in zopet preživljal edino ljubezen, ki jo je kdaj doživel. Pozneje jo je deloma prenesel na Mileno, a vendar je bila v slednji neka grenkost. Ni se več raznežil, trd je bil, izklesan v svoji boli!

Nerazumljivo se mu je zdelo današnje Milenino obnašanje. Čutil je, da se je v njej zgodil prevrat. Morša se je že zavedla, da je bila oropana ljubezni, da so ji odvzeli ono, po čemur vsakdo hrepeni. »Mama ti spi na pokopališču,« so ji rekli, ko je vprašujoče strmela v daljo. Pod težo rož se je zdelo Mileni, da spi tudi njeno srce.

Grenke ure so ji sladile tovarišice v internatu, iz katerega je nedavno prišla. Še ji zveni v ušesih odmev stopinj sester usmiljenk, ki se je izgubljal v visokih obokih. Še se ji zdi, da jo mrazijo gole in hladne stene, ki so ji v svoji trdoti zapirale mladost.

»Očka, grem!« je prekinila molk. »Kam de te?« se je predramil tudi Grabnar. Tedaj je Milena vstala, ovila roke okrog očetovega vratu in ga pogledala tako prisrčno, da je bil hipoma premagan. »Kam, povej mi, kam hočeš otrok?« »Očka, nikamor daleč, samo na izprehod bi šla rada sama, brez tetinega nadzorstva. Tako mi je nekam težko danes. Kajne, da smem?« Kdo bi se bil upiral tako prisrčni prošnji? »Pojdi otrok, toda kmalu se vrni!« »Hvala očka!«

Radostno poskakujoč je Milena skoro tekla od doma. Za vrtom jo je čakal oni ljubeznjivi gospod, ki jo je bil zadnjič, ko se je teta za trenutek odstranila, prosil, naj pride.

Rdečica ji je hipno oblila obraz, vzdrtela je njena ročica, katero mu je prožila nasproti. Morša je česa pričakovala in to prav od njega? Vodil jo je po neznani poti med barakami, kjer dobi mesto videz največje bede. Pri eni izmed podrtij sta se ustavila. Z bojzarnijo je vstopila. Nemir ji je začel polniti dušo.

Razpokane stene, hlad, ki je vel od oken brez šip, par zamazanih cunj na deskah, kar je služilo imenu postelja, napol podrt štedilnik, razbiti zaboji in ilovnata tla. Za vse to borno življenje je dovolj en sam pogled, pa obstaneš in molčiš. Milena je prvič videla sliko bede, prvič je občutila, da ni vsem prijetno živeti.

Zamišljeno je blodila po tem prostoru in utrujena sedla na zaboj. Neznanec se je izgubil nekje pred vrati. Trenutek, pokazal se je, zopet trenutek, pa je planila k Mileni žena štiridesetih let, katere lice je pričalo še vedno o nekdanji lepoti. Nemo je obsula Mileno s poljubi, strastno jo je pritiskala k prsim in ihtela. »Vem, govorili so ti, da sem umrla, samo da bi me odtujili tebi in me oropali pravice, ki mi pripada. Milena, ne verjemi jim, ona, ki ti je dala življenje, še živi, ona je tu pri tebi in si ničesar ne želi več. Dovolj gorja je bilo, dovolj sramote in ponižanja!«

Milena je bila v prvem izlivu neznanskih nežnosti brez moči. Le polagoma se je zavedla in začela razmišljati. Ta obraz, ta usta, nos, o, to je živa slika žene, katere podoba je visela v njeni spalnici. Resničnost ji je začela prodirati v dušo. Njena mama ni mrtva, ona živi in je pri njej. Izgubila je soba za Mileno bedni videz. Ona je našla tu svoj biser, tisto, kar so imele njene tovarišice v internatu, tisto, česar prej ni razumela, ko so se nasmehnile ob sami besedi: mama.

Zmotil ju je neznanec. »Darja, čas je, da se Milena vrne domov. Stori sem ti uslugo, si zadovoljna? Pusti jo sedaj, ona ne pripada več tebi!«

Skrivila je Darja ustnice ob teh besedah, da so ji zakrvavele v močnem valu, prsi so se ji burno dvigale, iz ohči ji je sijalo sovraštvo. »Da Milena, preklinjaj svojo mater, ki hodi v umazanem blatu. Pozabi na dan, ko si jo spoznala in

živi v veri, da leži brezčutno v zemlji. Bolje bo zate, otrok moj! Pojdi!« Solze so ji udušile besede.

Raočarano jo je Milena poslušala in ko je mati končala, je že dozorel v njej sklep. »Mama, ti se moraš vrniti k nam domov. Kljub vsemu prideš. Tako mirno je pri nas, tako prazno, brez sonca, brez toplote. Očka samo misli, čita in zopet misli. Mama, slišiš, moraš, ti moraš domov!«

Pri večerji je Milena zopet molčala. Kako naj govori, ko ji je pa notranjost polna in mora paziti, da ji radost ne prikipi do vrhunca. Še bolj kot opoldne se zdi Grabnarju hčerka nerazumljiva. Ko je prišel za njo v spalnico, da ji še enkrat reče: Lahko noč, se je zdrznil. Milena je poljubovala sliko svoje matere tako hrepence, da je pristopil k njej in jo tolažil: »Milena, pusti spomine, naj počivajo!« Tedaj ga je pogledala tako presunljivo, da je povsili pogled. »Očka, in če se mamica kdaj vrne?« »Milena, nemogoče, mrtvi ne vstajajo!« Tedaj so ji privrele solze v tiste lepe, temne oči.

Nekaj mesecev pozneje... Kdor je prej poznal Mileno, ne bi nikoli prisodil, da leži v postelji bolno isto bitje, ki je bilo pred časom polno zdravja in mladosti. Grabnar se ni več premaknil od svoje hčere. Slonel je dneve in noči ob njenem zglavju in poslušal vročični krik po materini ljubezni. Neprestana slika svoje žene, ki jo je imel pred očmi, je tudi njemu vzbudila nekdanje hrepenenje.

Ko je nenadoma dobil ženino pismo, polno obupa, ker ji ni bilo dovoljeno, da bi bila ob postelji svojega otroka, se je vdal. Dvoje življenj je bilo rešeno s tem, dvoje dragocenih življenj! V Grabnarjevi vili je teklo odslej življenje svojo lepo pot... Opuščanje, največja dobrota, je rodilo — mir.

U
SLOVANSTVU
je
MOČ!

kotrajnem življenju. (Kapitalizem ni v svoji pravi obliki star niti stopetdeset let!) Ves svet nervozno išče novih oblik, ki naj kapitalizem nadomestijo. V tem se strinjava tudi s San-om.

Kapitalizem se je preživel. Dobro! Liberalni družabni red tudi. Prav! V vseh panogah? Seveda! Prej ali slej se to mora zgoditi. Kdo bo branil staro trdnjavo, ki nujno mora pasti! Ne, prijatelj, motiš se! Našel se je tovariš San s precejšnjo četico sodrugov, ki hočejo z vsem napotom ubraniti eno postojanko — filozofski liberalizem, svobodomiseltvo.

Oče svobodomiseltva je liberalizem, mati neugnana človeška želja opustiti se vseh vezi, ki omejujejo popolno svobodo, botrovali pa so mu racionalisti osemnajstega stoletja. Od vseh strani vkovani človeški duh je razbil vse sponse ter se proglasil za suverena in edinega vladarja zgodovine. V tej objestnosti je bilo pač mnogo mladostne domišljavosti, a upor svobodnega razuma je pripomogel k pogrebu okostenelega fevdalizma, prečistil in prezračil kulturno ozračje ter razbistril poglede v znanstvenem svetu, odkoder je pregnal ostarelo sholastiko. V mladeniški svežosti je dal gonilnih sil liberalnim revolucijam, in razglašal ideje svobode, enakosti in bratstva. A nebrzdani individualizem, ki ga je svobodomiseltvo prav tako širilo v duhovnem kot kapi-

talizem v ekonomskem svetu, je kmalu izzval reakcijo. Najprej nazor ni ostal zvest sam sebi. Kot najvišje suvereno oblast je svobodomiseltvo postavilo individualnega človeka (humanizem!). Toda človek sam je bitje, sestavljeno iz nasprotujočih si sil. Racionalizem je torej ustoličil na prestolu razum. Marsikje je pretiraval do nesmiselnosti, a vendar je rodil lepe uspehe na polju znanosti. Romantika, liberalizem v umetnosti, je razumu postavila nasproti čustva. Potem so prišle razne druge struje, začela se je zmešnjava in vedno bolj so stopali na dan novi, socialistični pogledi. Svobodomiseltvo je izgubilo bitko v znanosti, v visoki filozofiji, zateklo se je pod okrilje političnih strank in med povprečno izobraženstvo, postalo je ideologija buržuazije, vodilnega razreda liberalne družbe. V njenih rokah je kot pokorno orodje služilo za demagoške fraze, volilne šlagerje in politična gesla. Postalo je forma brez vsebine, filozofija, ki je s svojo praznoto zadovoljevala le prazne glave pokvarjenega in poplitvelega meščanstva. Obdržalo je le še nekaj zunanjega bleška propovedovanje svobode, popolne svobode, ki je ne omejujejo ne božji ne človeški zakoni, ne družba, ne etika, ne razum. Ergo, to je svodomiseltvo danes! Preživelo se je z liberalizmom, kot se preživi vsak sistem, tudi filozofski. Kdor bra-

ni staro barko, ta je nazadnjak, ne samo konservativec. In trkanje na »napredna« prsa je danes že zelo nazadnjaško.

Ko smo že pri tem vprašanju, boš brez dvoma radoveden, kakšna je potem filozofija socializma? Tista nova filozofija, ki se je moramo danes oprijeti, ker je sveža in rodovitna, ki pa se bo brez dvoma nekoč prav tako preživela, kakor se je danes svobodomiseltvo.

Fevdalizem je bil okrenjen v transcendentalni svet, v onostranstvo. Liberalizem se je zagledal v suverena človeka. In socializem? Preberi le eno socialistično knjigo! Socializem si je izbral za temelj vojnih nazorov družbo. Ne bom se s to mislijo podrobneje ukvarjal, ker je bil moj namen samo, da obračunam s svobodomiseltvom. Toda vendar Te hočem opozoriti na nekaj, da ne zaiđeš v zmoto. Kakor svobodomiseltvo ni ravno nujno zanikalo srednjeveških onostranskih idealov, tako tudi novamiselnost ne izključuje ne Boga ne posameznika. Toda njeno izhodišče, njena osnovna točka je družba. Čitaj Masaryka in marsikaj Ti bo jasno.

Čudne nazore prodajam, kaj ne? Sporoči mi, kako si z njimi zadovoljen. Rade volje Ti vse pojasnim, kolikor bom znal in mogel.

Zdravo!

Tone Miklov.

Smotri in pota športa

Često čitamo v časopisih razprave in polemike, ki so naperjene proti sportu in ki ga prikazujejo kot nepotrebne in celo zdravju škodljivega. Ne moremo vedno trditi, da je pisec hotel naménoma škodovati sportu, temveč si moramo njegovo »sovražno« naziranje do sporta razlagati predvsem s tem, da pisec sporta dobro ne pozna in ga gleda ali pa tudi vidi le od slabih strani. Gleda le morda enkrat surovo nogometno tekmo ali tekmovalje v boksu, kjer po navadi sport res ni na višini in ne da bi se pričal, kako je v drugih sportnih panogah, takoj obsodil sport.

Najdemo pa tudi veliko ljudi, ki o sebi sicer trde, da so sportniki, toda obsojajo in odklanjajo vsako sportno tekmovalje. Pri tem pa je treba omeniti in posvariti, da tekmovalja niso edini cilj sporta, ampak samo sredstva, ki naj vzbujajo zanimanje in veselje do sporta ter ugodijo človekov nagon do borbe in merjenja napredka. Zato so borbena sportna tekmovalja že skozi veke krepila borbena duha narodov in postala tudi nerazdružljivi del njihove kulture. Zato lahko trdimo, da so sportna tekmovalja potrebna in celo naravna, kakor so naravna tekmovalja v vseh ostalih področjih javnega življenja ter jih zasledujemo od začetka zgodovinske dobe pa do danes. Zato stremi vsaka napredna država za tem, da se

njena mladina vadi in tekmuje v sportu, ker ve, da je to podlaga za narodno zdravje in za velik borbena duha. Še posebno pa slišimo vedno obsojati rekorderstvo, to je stremenje po edincu ali tudi skupine ljudi za dosego nekega vrhunskega rezultata. Tu je treba predvsem omeniti, da rekordi ne morejo biti cilj vsakega sportnika, kajti rekorderji morejo postati le ljudje, ki so od narave bogato obdarjeni. Ako je torej rekord plod izrednih prirodnih telesnih sposobnosti, smotrenega in vsestranskega treninga, brez zapostavljanja ostalih kulturnih potreb, ga moremo le z veseljem pozdraviti. Da doseže kdo rekord, pa naj si bo v tej ali oni sportni panogi, mu je pred vsem, poleg naravnih sposobnosti, potreben trening. Trenirati se ne pravi le vaditi mišice, nego živeti za neko idejo, kajti kdor trenira, prenaša stremenje po uspehu na ves način svojega življenja, ki mora biti zmerno in trezno! Kar se tiče koristi treninga, z ozirom na telo, je znano, da premišljeno in h gotovemu cilju usmerjeno delo, daje sportniku sliko popolnega zdravja in moči (v nekaterih panogah sporta tega sicer ne moremo trditi, toda to le v takih, kjer sploh dvomijo, če spadajo k sportu, n. pr. table-tenis) in prav to daje človeku tudi v duševnem pogledu večjo sigurnost in premoč v izvrševanju življenjskih po-
Vr-Zo

Šah

Stopamo v novo šahovsko sezono. Važno vprašanje, mimo katerega ne moremo, ne da bi pri tem zadeli v korenine njegovega pomena, stoji neizprosno pred nami. Ali bo naša bodoča mlada šahovska generacija mogla vredno zastopati naš šah, ki je z velenjstvom dr. Vidmarjem in Vasjo Pirceem dosegel svetovno sloves, a naš matični Ljubljanski šahovski klub nosi ponosni naslov jugoslovenskega prvaka.

Zavedati se moramo, da nikakor ni dovolj, da nam samo slučaj odkriva posamezne talente, ki sami z nemalimi žrtvami prebijajo led, skozi katerega se s svojo vztrajnostjo dokopljejo do močnejše šahovske svetlobe. Treba bo s sistematskim delom vzgajati naš šahovski naraščaj. Že več let obljublja Slovenska šahovska zveza srednješolcem svoje turnirje. Ostalo je doslej le pri obljubah. Tako ne bo šlo naprej! Letos se morajo organizirati turnirji in tekmovalja za srednješolsko prvenstvo. Mar v Zagrebu in Beogradu počivajo? Že več let sem se vedno vrše tekmovalja srednješolcev, dečki turnirji vzbujajo vedno veliko pozornost. Na teh turnirjih, matchih, simultankah in šahovskih predavanjih se vzgaja njihova mlada šahovska generacija. Bomo res lahko vzdržali z njimi korak, ne da bi se lotili resnega dela? Postaviti si moramo nov tir, ki bo vodil naš šahovski voz v boljše smer, v pravcu napredka in ojačenja naših moči.

Nacionalni turnir v Osijeku

V avgustu je bila obrnjena pozornost jugoslovenskih šahistov predvsem na XV. nacionalni amaterski turnir v Osijeku. Jugoslovenski šahovski savez je določil 18 udeležencev, ki bi se borili za naslov nacionalnega mojstra. Prijav je bilo 30 in tako savez seveda ni mogel ugoditi vsem igralcem. V nedeljo 7. avgusta je bila popoldne v »Royalu« skupščina J. Š. S.-a, ki je ponovno izvolila za svojega predsednika Stevana Cirića, predsednika narodne skupščine. Od Ljubljanskega šahovskega kluba je bil izvoljen profesor Osterc za podpredsednika, v odbor pa Ivo Bolha. Skupščina je določila, da se bosta sledeči mojstrski in amaterski nacionalni turnir odigrala v Zagrebu. Zvečer je bilo žrebanje ob navzočnosti vseh igralcev. Po dolgotrajni debati je bil končno določen

čas igranja in sicer od 1/2 18. do 1/2 22., prekinjene partije pa od 10. do 12. ure. Vodja turnirja g. Surla se je zelo trudil, da bi ustregel željam udeležencev.

Ves turnir je potekal zelo živahno, često menjanje v vodstvu je s sportne strani povečalo zanimanje. Moči posameznikov so bile zelo izenačene, za kar pričča tudi končni rezultat: med prvim in šestim je ena sama točka razlike! Pred turnirjem so mnogi smatrali Milutina Rajkovića, zmagovalca na Levinovem turnirju, za glavnega favorita, toda potek borb je pokazal drugače. Po 3. kolu je izstopil Pavle Bidič, ki je lani v Skoplju delil II. in VI. mesto, po 7. pa Herbatin, ki dotlej še ni odigral rekordnodolge partije z Jonketom. Po 12. urni borbi in 150. potezah sta partijo ponovno prekinila! Jonke je stal momentalno na čelu tabele, pa se ni hotel zadovoljiti z remijem. No, Herbatinu je bilo že vsega dovolj, nenadno je odpotoval in njegovi rezultati so se brisali s tabele, ker še ni odigral polovice partij. S podjetno igro je nato prevzel vodstvo mladi Braslav Rabar, toda njegov poraz proti Aviroviću je dal priliko Ivanu Lešniku, ki je neusmiljeno podiral svoje nasprotnike in in zabeležil osem zaporednih zmag (kar se je prvič zgodilo v zgodovini nacionalnih turnirjev), da se je krepko povzpela na prvo mesto.

V zadnjih dveh kolih je nepričakovano popustil ter napravil iz obeh partij samo pol točke, tako je Iv. Lešnika dohitel Braslav Rabar, ki je po remiju s Šiško izgubil upanje, da sam odnese prvo nagrado. Dobre šanse za 1. mesto sta imela tudi Mladen Šubarić in Jože Šiška. Šubarić je v predposlednjem kolu nesrečno izgubil z Martiničem, medtem ko je Šiška v zadnjem kolu s porazom proti Aviroviću pokvaril svoj plasman; z zmago bi dohitel še Lešnika in Rabarja.

Končno stanje izgleda takole: I. do II. Ivan Lešnik in Braslav Rabar (Zagreb) 10 in pol točk, III. Mladen Šubarić (Zagreb) 10, IV. do VI. Djordje Avirović (Zagreb), Brana Pavlović (Beograd) in Jože Šiška (Ljubljana) 9 in pol, VII. in VIII. Petar Carev (Sombor) in Milutin Rajković (Novi Sad) 8 in pol, IX. Martinić (Osijek) 8. Nenagrajeni so ostali: Adolf Jonke (Karlovac) 7 in pol, Boris Sikošek (Ljubljana)

7, Bogdan Turk (Zagreb) in Rudolf Müller (Osijek) 6 in pol, Josip Bayer (Osijek) 4 in pol, Ivan Cindrić (Osijek) 3 in pol, Spasojević (Zemun) 0.

Za mojstrski naslov sta odigrala Lešnik in Rabar v Zagrebu match na dve dobljeni partiji. Mariborski rojak Lešnik je odločil dvoboj z 2:0 prepričevalno v svojo korist. Zagrebčani so z velikim zanimanjem zasledovali borbo obeh kandidatov, posebno, ker so stavalzi velike nade na svojega Rabarja, ki naj bi kot prvi Zagrebčan osvojil mojstrski naslov na nacionalnem turnirju. V prvi partiji je Lešnik kot črni v damskem gambitu napravil že v otvoritvi hudo napako, ki ga je stala kmeta. Neizkušeni Rabar se je, morda bi pozicijo poenostavil, po nepotrebem spustil v komplikacije, katere je Lešnik z brezhibno igro obrnil v svoj prid in zmagal. Drugo partijo je Lešnik kot beli otvoril z damskim gambitom. Že to je Rabarja presenetilo, kajti znano je, da Lešnik izvrstno obvlada otvoritve z e4, s katerimi je dosegel v Osijeku velike uspehe. Rabar je odgovoril z Njemcovičev varijanto, toda pri izbiranju sistema je pogrešil. Beli je prišel v prednost, vendar je pozneje s slabo potezo dovolil črnemu, da se je osvobodil. V časovni stiski Rabar zopet ni našel pravih potez. Tako je zašel v končnico, v kateri je Lešnik s precizno igro uveljavil svojo prednost in prisilil svojega tekmeca v 54. potezi k predaji.

Novi nacionalni mojster Ivan Lešnik si je zaslužen priboril svoj naslov, pokazal je veliko borbena in izdržljivost. Njegova glavna moč je v kombinaciji. Napade vodi zelo energično in dosledno; manj mu leži pozicijska igra; za končnice je pokazal mnogo smisla, vendar mu še manjka potrebna sigurnost. Mladi Braslav Rabar je s svojo igro in rezultatom pripravil vsem veliko presenečenje. Tokrat je prvič nastopil na nacionalnem turnirju in že se je uvrstil med najmočnejše amaterje v Jugoslaviji. Njegova igra je v polnem razvoju, pokazal je velik talent za kombinacijsko igro, ima močan pozicijski čut in dober pregled. Otvoritev pozna zelo dobro, večkrat se je spustil z riskantno igro v nevarnosti, iz katerih ga je v turnirju precejšnja sreča rešila dveh porazov. Prihodnje leto bo na zagrebškem turnirju nedvomno skušal nadoknaditi letošnjo lepo priliko, ki jo je s prvo match partijo preveč laskomiselno napravil.
J. Š.

Listnica uredništva

Z današnjo številko smo otvorili na tem mestu novo rubriko, ki bo brez dvoma vzbudila zanimanje med vsemi čitatelji — »Po mestih Jugoslavije«. Prosimo vse čitatelje, da prispevajo za to rubriko spise, ki bodo karakterizirali naša mesta, običaje in prebivalstvo.

★

Odslej bo v vsaki številki izhajala listnica uredništva, v kateri bo urednik odgovarjal na dopise. Uredništvo prosi vse poverjenike in čitatelje, da pošiljajo redno poročila z zavodov in druge prispevke, ki morajo prispeti v uredništvo vsaj deset dni pred izidom številke (1. in 15. vsakega meseca). Prispevki morajo biti pisani čitljivo in samo na eni strani lista ter opremljeni s šifro, pod katero si želi pisec odgovora.

Tatjana: Ankina pomlad. Črtica je dobra, vendar ne vem, ali se prav mora končati tako pesimistično. Kaj ne vidiš pri fantih prav nobene simpatične poteze?

Tovarišica, oziroma tovariš, avtor »In smrti ni«, naj pošlje na uredništvo svoj naslov ali pa psevdonim!

Vida. Potrpi! »Pomlad« bo priobčena v eni prihodnjih številkih.